

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

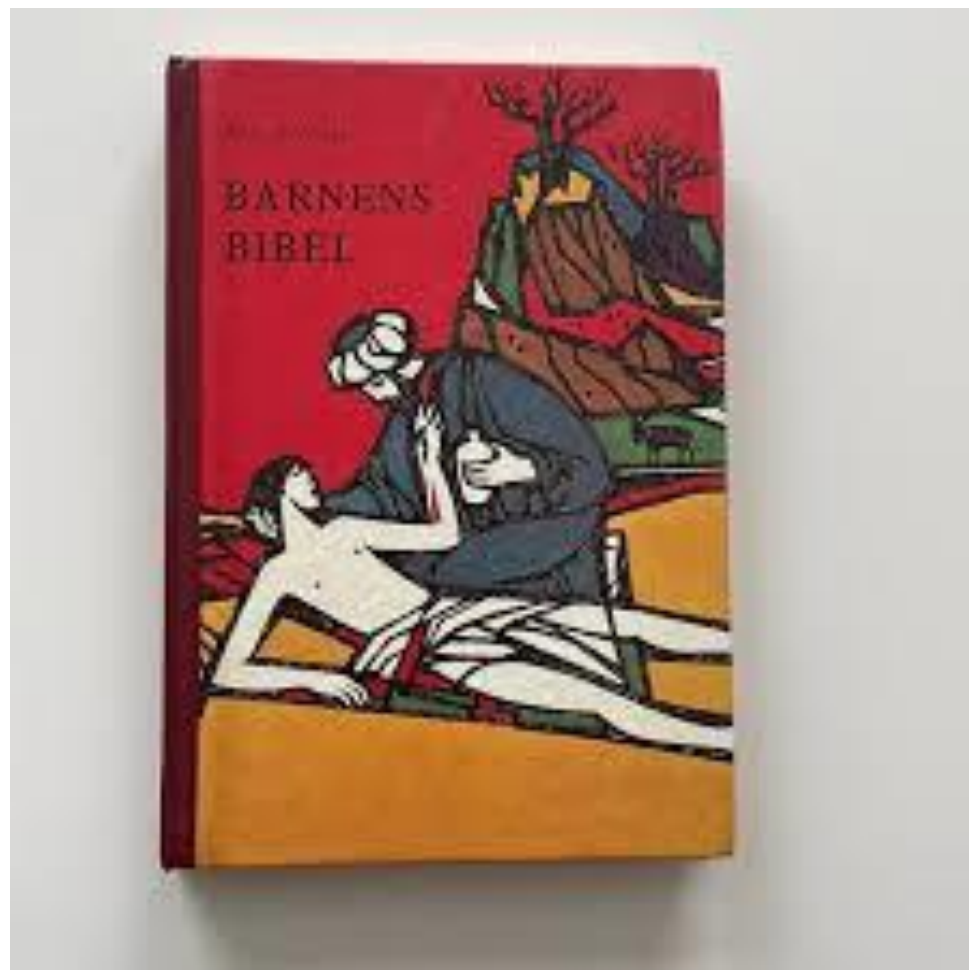
Lätt språk, men svårläst

Jolin Slotte
Undervisningsråd
jolin.slotte@oph.fi

Hur upplever vi litteratur?

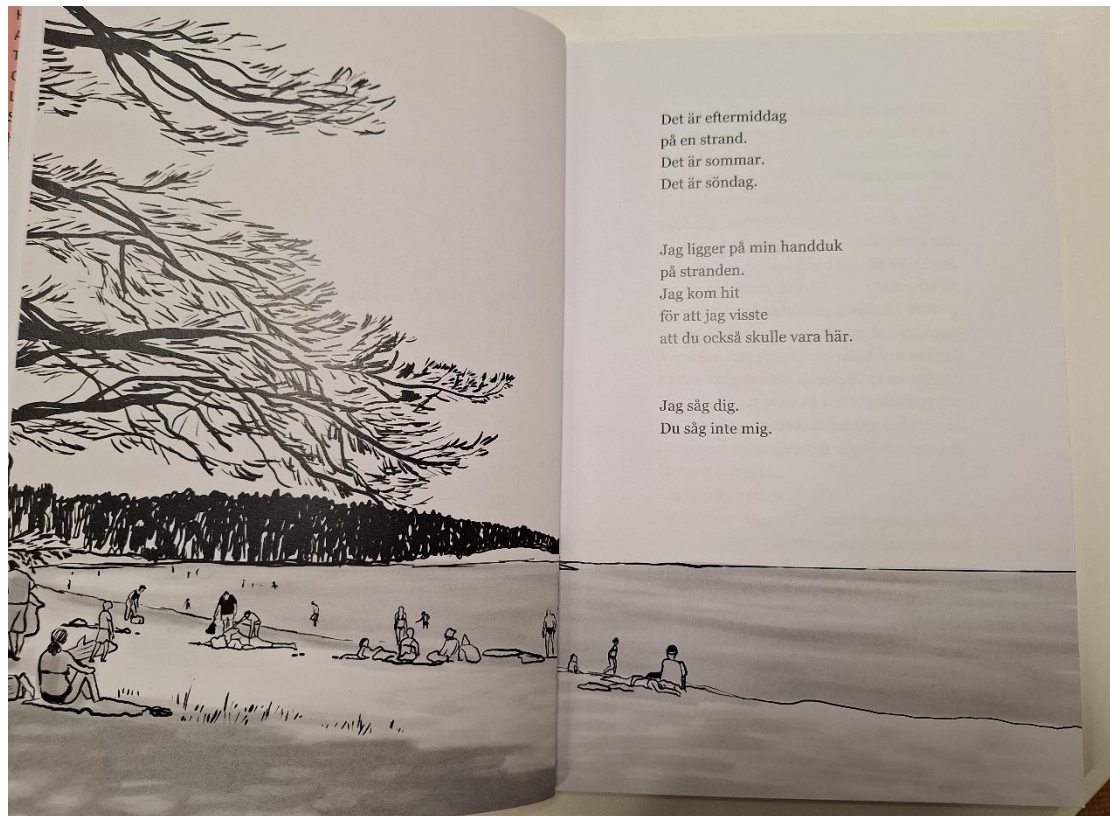

Mitt läsminne

Beskriv ditt läsminne på fem minuter.

- Du kan berätta om ett läsminne från barndomen.
- Du kan berätta om ett färskt läsminne
- Du kan berätta om hur du läst för någon annan.
- Du kan berätta om hur du läst tillsammans med någon annan.

Modersmål och litteratur, läroämnets uppdrag

“Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.”

Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014

Låg läsmotivation ↔ svaga läsfärdigheter

(Eccles m.fl. 1983)

Lättläst och lätt språk – vad är det?

- Lättläst eller lätt språk är enklare än allmänspråk, båda vad gäller ordförråd, uppbyggnad och innehåll.
- Lättläst och lätt språk riktar sig till dem som har svårt att läsa eller förstå allmänspråk.
- Uppskattningsvis 11–14 procent av Finlands befolkning (650 000–750 000 personer) är i behov av lätt språk för att kunna tillgodogöra sig information (Selkokielen tarvearvio, Selkokeskus 2019).
- Uppskattningsvis 30 000–40 000 personer i Finland är i behov av information på lätt svenska.

Vem behöver lätt språk?

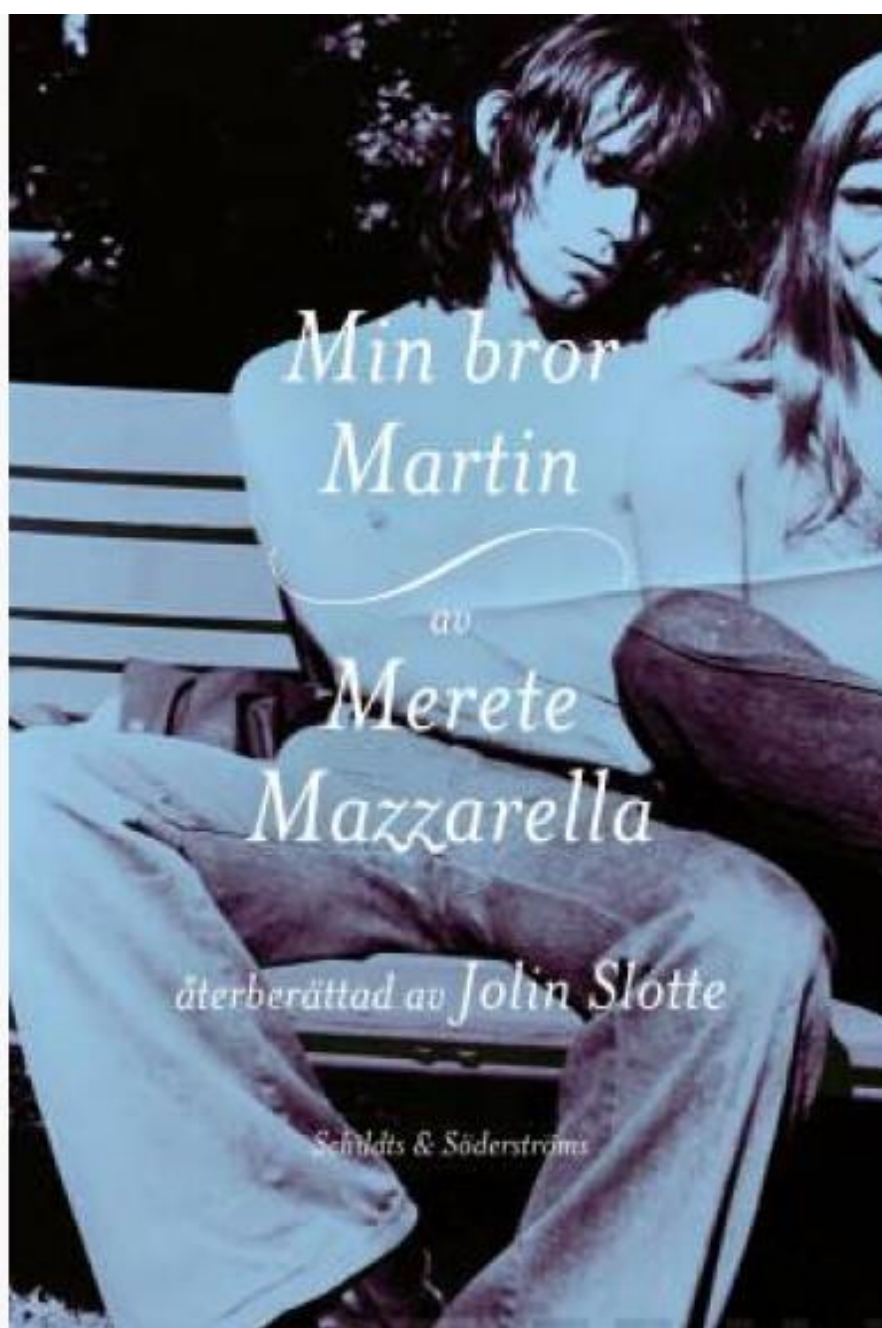
- Personer med funktionsnedsättningar som intellektuell funktionsnedsättning, autism, afasi eller utvecklingsrelaterad språkstörning (dysfasi).
- Personer med dyslexi eller andra läs- och skrivsvårigheter.
- Personer med demens och överlag äldre människor.
- Personer med ett annat modersmål, t.ex. invandrare, teckenspråkiga, finskspråkiga finländare.
- Ovana läsare, omotiverade läsare.
- Vem som helst av oss i vissa situationer, till exempel som stressad eller sjuk.

Varför behövs lätt språk?

- Allas demokratiska rätt till information och nyheter.
- Tillgänglighet till information.
- Delaktighet i samhället.
- Allas demokratiska rätt till kultur och litteratur.

Lättlästa böcker och bearbetningar

- En lättläst bok har ett tydligt innehåll, språket är konkret och vardagligt och den grafiska formen är tydlig med mycket luft kring text och bild.
- Lättlästa böcker är oftast korta.
- En bearbetning är en fritt återberättad tolkning av ursprungsboken.
- Återberättaren ska
 - Förkorta och välja vad som kan strykas.
 - Göra språket lättläst.
 - Beakta att den lättlästa versionen behåller ursprungstextens stämning och förmedlar det viktigaste.

Text med radfall (medvetna radbrytningar, frasanpassat radfall)

En lättläst text skrivs gärna med smal spalt och ojämn högermarginal.

Byt rad efter punkt.

Dela långa meningar

där det är naturligt att ta en paus.

Försök följa principen en tanke på en rad.

Lämna en blankrad mellan varje stycke.

Det hjälper läsaren att hitta rytmen i texten.

Samma text utan radfall

En lättläst text skrivs gärna med smal spalt och ojämnhögermarginal. Byt rad efter punkt. Dela långa meningar där det är naturligt att ta en paus. Försök följa principen en tanke på en rad. Lämna en blankrad mellan varje stycke. Det hjälper läsaren att hitta rytmen i texten.

Inledande meningarna av Brott och straff

I skymningen en mycket het dag i början av juli lämnade en ung man sin kammare, som han hyrde vid S-gränd, steg ut mot gatan och började långsamt och nästan obeslutsamt gå bort mot K-bron.

Fjodor Dostojevskij

Det var en varm sommardag i mitten av 1800-talet i den ryska staden Sankt Petersburg. En ung man satt på sängen i rummet som han hyrde. Han var 23 år och hette Rodja Raskolnikov.

Johan Werkmäster

Mitt namn är Maresi Enresdotter och jag nedtecknar detta i det nittonde året av den trettioandra Moderns styre. Fyra år har jag tillbringat här i Röda klostret och under de åren har jag läst nästan alla de gamla texterna om Klostrets historia. Syster O säger att denna min berättelse skall läggas till de andra skrifterna. Det känns märkligt. Jag är bara novis, ingen klostermor, ingen kunnig syster. Men syster O säger att det är viktigt att det är just jag som skriver ner vad som skedde. Jag var där. Andrahandsberättelser är inte att lita på.

Jag är ingen berättare. Inte än. Men om jag väntar tills jag blir det, tills jag kan nedteckna vad som skedde så som det borde berättas, kommer jag att ha glömt. Så jag skriver ner mina minnen nu, medan allt fortfarande står tydligt och klart framför mig. Det är ingen lång tid som gått, endast en vår. Också det jag gärna skulle glömma är färskt i mitt minne. Lukten av blod. Ljudet av krasande ben. Jag vill inte frammana allt detta igen. Men jag måste. Döden är svår att skriva om. Men bara för att något är svårt betyder det inte att jag får låta bli.

Jag berättar för att Klostret inte skall glömma. Jag berättar också för att jag själv skall förstå vad det var som

Layout

Maresi Enresdotter

Mitt namn är Maresi Enresdotter.
Det här är min berättelse,
men också många andras.
Det är berättelsen om Röda klostret,
om min Jai
och om alla andra i klostret.

Jag skriver för att ingen ska glömma det som hände.
Lukten av blod.
Ljudet av krasande ben.
Skräcken.
Döden.

Jag skriver ner mina egna minnen.
Jag var med om allt det som hände.
Jag såg det med egna ögon, kände lukten
och hörde ropen, gråten.

Jag skriver ner mina egna minnen.
Jag var med om allt det som hände.
Jag såg det med egna ögon, kände lukten
och hörde ropen, gråten.

Mitt namn är Maresi Enresdotter
och jag är ingen berättare.
Inte än.
Jag är bara en flicka, tretton år gammal.
För fyra år sedan lämnade jag min familj.
Jag flydde från hungern,
men många som lever i Röda klostret
har flytt från mycket värre saker.

LL-Centers projekt *Ny finlandssvensk lättläst litteratur*

Utbildningsstyrelsen

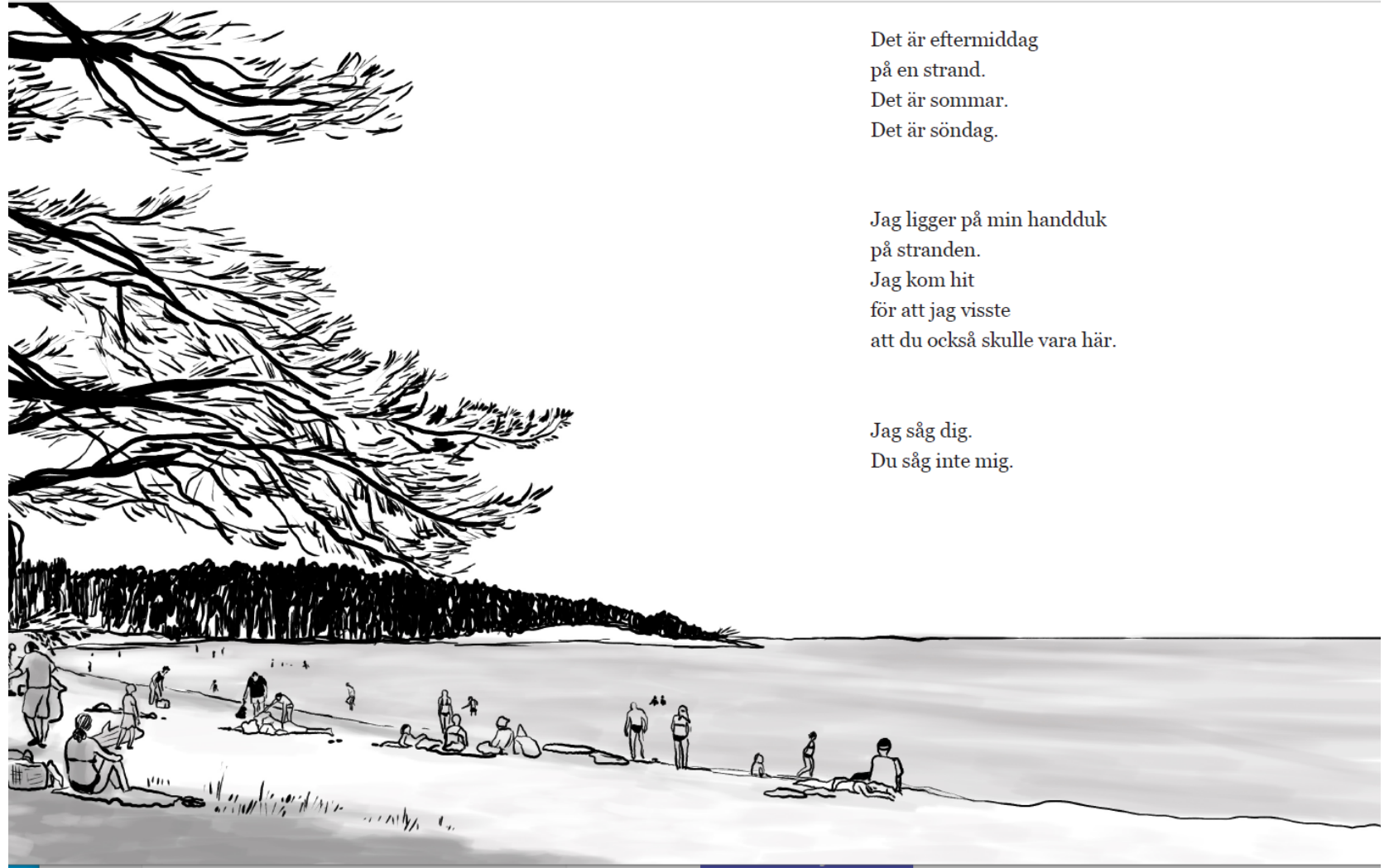

Mumin på lättläst svenska

En sommarvecka på stranden

Heidi von Wright

Det är eftermiddag
på en strand.
Det är sommar.
Det är söndag.

Jag ligger på min handduk
på stranden.
Jag kom hit
för att jag visste
att du också skulle vara här.

Jag såg dig.
Du såg inte mig.

Några grundregler:

- börja med det viktigaste, lämna bort mindre viktigt
- undvik svåra, långa och abstrakta ord.
- om du är tvungen att använda svåra ord, förklara dem.
- undvik bildspråk och liknelser.
- använd korta meningar och rak ordföljd.
- använd aktiv form, inte passiv.
- undvik ordet "inte" och skriv i stället hur det faktiskt är.
- använd inte förkortningar och krångliga siffror.

Mitt läsminne

Bearbeta ditt läsminne till lätt språk.

Läskunnighetsstrategin 2030

Finländarnas läskunnighet förbättras genom läskunnighetsstrategin.

I Läskunnighetsstrategin på lätt svenska hittar du tips på hur du kan utveckla din läskunnighet och finna glädjen i att läsa.

Läskunnighetsstrategin är en plan för hur man ska förbättra finländarnas läskunnighet. Läskunnighetsstrategin har gjorts upp av Läsrörelsen vid Utbildningsstyrelsen tillsammans med en arbetsgrupp.

Läskunnighetsstrategin har som mål att Finland ska vara världens mest multilitterata land år 2030.

Multilitteracitet betyder att man kan skriva och läsa olika slags texter i olika situationer.

Broschyren har producerats i samarbete med Selkokeskus. Den svenskspråkiga texten har granskats av LL-center.

Tack!

jolin.slotte@oph.fi

